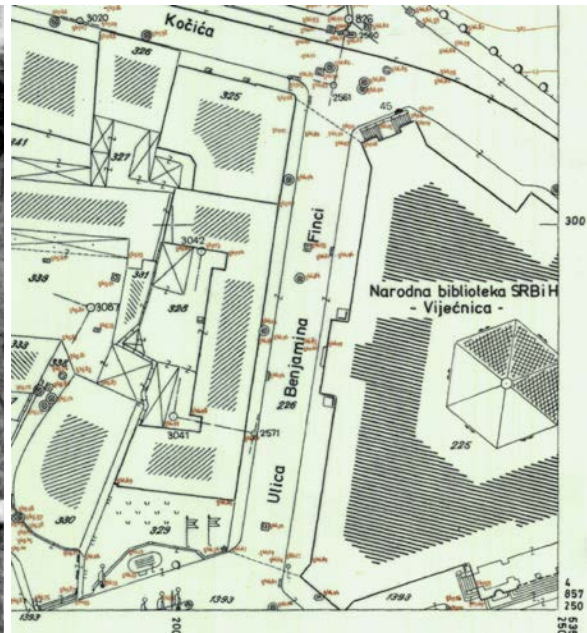

SEDAMDESETA GODIŠNJICA POČETKA NOVOG GEODETSKOG PREMJERA BOSNE I HERCEGOVINE

Prije 70 godina, pokrenut je proces kojeg danas poznajemo pod pojmom novi premjer Bosne i Hercegovine, a koji je nastao kao rezultat stalnih geodetskih težnji za prikupljanjem kvalitetnih geometrijskih i drugih informacija o prostoru života, kako bi se on što bolje spoznao i opisao. Upravo kroz novi topografsko-katastarski premjer je BH geodetska struka dala ogroman doprinos razvoju privrede i društva u cjelini.

Nakon završetka II svjetskog rata pred bosanskohercegovačkim geodetskim stručnjacima bili su izuzetno obimni i kompleksni zadaci premjera državne teritorije (na većini područja podaci premjera su u to vrijeme bili uništeni, dotrajali i zastarjeli), kao i zadaci vezani za brzu obnovu i izgradnju ratom razorene zemlje, a što je zahtijevalo racionalno korištenje malobrojnog kadra. Realizacija tako obimnih geodetskih radova nametnula je hitnu potrebu da se organizaciji geodetske službe pristupi sa velikom pažnjom. Zakonodavno se uređuje geodetska djelatnost, primjerena tadašnjim potrebama, nabavlja se neophodna oprema i obnavlja rad ustanova za obrazovanje kadrova za potrebe geodetske službe i privrede. Premda se od 1948. do 1953. godine kroz reviziju katastra i popisni katastar dobila katastarska evidencija za BiH, ona nije zadovoljavala ni sa topografskog ni sa katastarskog gledišta. Još od prvih dana po završetku II svjetskog rata bilo je jasno da treba što prije pristupiti sistematskom premjeru teritorija cijele republike. Za taj veliki poduhvat isprva nije bilo ni kadrova ni instrumenta ni finansijskih sredstava. Premda su pojedini radovi na novom sistematskom topografsko-katastarskom premjeru BiH krenuli 1951. godine (Bijeljina, Mostar, Konjic...), u stručnim krugovima se 1953. uzima za godinu početka tog premjera. Naime, te je godine donijeta Uredba o katastru zemljišta, kao prvi poslijeratni katastarski propis za cijelo područje bivše Jugoslavije. Taj propis preuzeo je

uglavnom odredbe bivšeg Zakona o katastru zemljišta iz 1928. godine, ali je nešto drugačije precizirao značenje i nadležnost katastarske dokumentacije u poslovima uspostavljanja, obnove i održavanja katastra. On je istovremeno intenzivirao osnivanje katastra zemljišta na području gdje nije postojao i revitalizirao postojeći katastar zemljišta u nekadašnjoj Jugoslaviji. U 1953. godini usvojeno je nekoliko važnih zaključaka koji su bili od ključnog značaja za geodetsku službu i struku BiH:

- stanje premjera i katastra u Bosni i Hercegovini je veoma slabo, pa je zauzet stav da treba izvršiti novi premjer područja cijele Republike,
- da se u cilju izvršenja novog premjera pristupi sistematskom pokrivanju teritorija Republike trigonometrijskom i nivelmanskim mrežom,
- kao osnovna metoda snimanja usvojena je fotogrametrija, te je zaključeno da se započne s obukom kadrova i izradom uputstava i da se izradi investicioni program za nabavku fotogrametrijske opreme.

U novi premjer BiH se ušlo s nedostatnim kadrovima i opremom, pa se isprva dosta radilo na osiguranju kadrovskih i materijalno-tehničkih uslova za realizaciju veoma složenih aktivnosti na premjeru, koje su počinjale osnovnim geodetskim radovima, a završavale izradom katastarskog operata i reprodukcijom kartografskih podloga. Godine nakon završetka II svjetskog rata karakterisala je oskudica deviznih sredstava u zemlji, što je otežavalo nabavku skupe fotogrametrijske opreme (automatskih stereoinstrumenata), nužne za praktično uvođenje fotogrametrijske metode u geodetsku praksu. Do kraja 1950-ih, nabavljena su 4 takva instrumenta i na taj način omogućeno formiranje Radne jedinice fotogrametrija pri Geodetskoj upravi BiH, a zahvaljujući čemu je istinski mogao započeti novi premjer Bosne i Hercegovine. U to vrijeme BiH je imala najviše fotogrametrijskih instrumenata u odnosu na ostale republike tadašnje Jugoslavije. Isprva je radove na premjeru obavljala operativa pri Geodetskoj upravi BiH (140 radnika, od kojih 117 geodetskih stručnjaka, raspoređenih u geodetskim sekcijama u Sarajevu, Banja Luci, Prijedoru, Mostaru i Tuzli, Fotogrametrijskoj sekciji i Odsjeku za izlaganje), a radovi dobivaju na zamahu poslije 1962. godine kada je osnovan Geodetski zavod u Sarajevu, najznačajnija geodetska radna organizacija u historiji BiH. Kroz razdoblje od četiri decenije, od 1951. do početka rata u BiH 1992. godine, BH geodezija je ostvarila nevjerojatna postignuća koja se ogledaju u premjeravanju čak 92 % teritorija zemlje i uspostavi kvalitetne katastarske evidencije. Zasluge za te velike uspjehe pripadaju mnogobrojnim iznimnim i itekako sposobnim geodetskim stručnjacima, a na rezultatima njihovog marljivog rada i dan danas temeljimo većinu našeg znanja o prostornim sadržajima BiH. U vrednovanju tih rezultata posebno treba uzeti u obzir izuzetno teške uslove rada geodeta na terenu. Mjesecima odvojeni od doma i porodica, krećući se najčešće pješke, a ponekad na konjima i magarcima, izloženi nepovoljnim vremenskim uticajima, prelazili su ogromne udaljenosti i premjeravali i najsitnije vještačke i prirodne detalje u bosanskohercegovačkim bespućima. Za izvršenje tako složenih zadataka, pored izvrsnih stručnih kompetencija i organizacionih sposobnosti, morali su imati odličnu kondiciju i tjelesno zdravlje. I kancelarijski rad je bio veoma naporan obzirom da se obrada podataka, izrada planova i izrada svih elemenata katastarskog operata obavljala većinom ručno.

Nakon 1995. godine nastavljene su aktivnosti na premjeru i implementirani brojni projekti s ciljem razvoja i unaprjeđenja sistema zemljišne administracije u BiH.

Nedim Tuno